

10. februar 2011

Sagsnr.: <Sagsnummer>
Sagsbehandler: JP

Klassificering i ODIN af redningsberedskabets indsats ved visse uheld, hvor der er overhængende fare for brand

Baggrund

Dette notat er udarbejdet på baggrund af flere henvendelser omkring klassificering (placering under hovedopgave) i ODIN af redningsberedskabets indsats bl.a. i forbindelse med brud på naturgasledninger.

I ODIN skelnes mellem hovedopgave og udført opgave. Der kan kun registreres én hovedopgave for hver hændelse/udrykningsrapport, f.eks. enten Brand eller Miljø, mens der kan registreres flere udførte opgaver, f.eks. både Brand og Miljø.

I ODIN er der i perioden fra 1. januar 2007 til 30. juni 2010 registreret 1.052 alarmeringer til hændelser af kategorien "Gas" (overskriften i 112-picklisten, som dækker alarmeringerne "gaslugt", "brand i udsivende gas" og "brud på gasledning"). Af disse er de 160 registreret som blinde eller falske alarmer. De resterende 892 alarmer er i ODIN fordelt på hovedopgaverne som følger:

Brand	Miljø	Andet
300	524	68

I 46 tilfælde (af de 824 under Brand og Miljø) har redningsberedskabet udført såvel brandopgaver som miljøopgaver.

Der har således været usikkerhed blandt redningsberedskaberne om klassificering af denne type hændelse, hvor langt de fleste vedrører uheld eller formodning om uheld med naturgas, og hvor der ikke har været en antændelse af gassen.

Regelgrundlag, historik mv.

Brandloven (lov nr. 247 af 10. juni 1960) indeholdt følgende bestemmelse i § 19:

Enhver, der opdager ildebrand eller omstændigheder, som viser, at der er overhængende fare for brand, skal straks underrette dem, der er udsat for fare, alarmere brandvæsenet og søge at dæmpe ilden eller afværge faren.

Brandvæsenet har således "altid" haft til opgave at varetage opgaver såvel i forbindelse med ildebrand som ved overhængende fare for brand.

På baggrund af ulykken med en fenol-tankvogn i Simmersted i januar 1972 blev det i 1974 (ved Miljøstyrelsens vejledning nr. 8/74) endvidere pålagt brandvæsenet at etablere et beredskab til indsats ved uheld og ulykker med farlige stoffer på landjorden.

I den første egentlige dimensioneringsbekendtgørelse (bekendtgørelse nr. 730 af 10. august 1994 om det kommunale redningsberedskabets organisation, virksomhed, materiel og dimensionering) blev det kommunale redningsberedskabets samlede opgavesæt beskrevet i § 1:

Det kommunale redningsberedskab skal kunne yde en forsvarlig indsats ved brand eller overhængende fare for brand, ved sammenstyrtningsulykker, togulykker, flyulykker til lands, skibssulykker ved kaj, naturkatastrofer og akutte uheld med farlige stoffer på landjorden, i søer, i vandløb samt i havne.

Bekendtgørelsen indeholdt i bilag 2 en nærmere beskrivelse af materiel mv. til indsats ved akutte uheld med farlige stoffer. Bilaget omfatter hovedsageligt opsamlings- og tætningsmateriel, hvilket klart antyder, at der ved uheld med farlige stoffer altovervejende tænkes på uheld, hvor der kan være stof, "der skal samles op".

De nuværende dimensioneringsregler (bekendtgørelse nr. 765 af 3. august 2005 om risiko-baseret kommunalt redningsberedskab) indeholder ikke samme detaljerede beskrivelse af redningsberedskabets opgavesæt og materiel mv., men der er ikke med disse (nye) regler tilsigtet ændringer i det kommunale redningsberedskabs opgavesæt.

Der har således i dimensioneringsreglerne været en tendens til at skelne mellem overhængende fare for brand og akutte uheld med farlige stoffer. Denne skelnen er ikke så indlysende, når der er tale om et farligt stof, der kan udgøre en overhængende fare for brand, idet brandfare blot er en af de farlige egenskaber, som et farligt stof kan have. Det kan imidlertid være relevant alene at tale om overhængende fare for brand, når denne fare skyldes andre forhold, f.eks. defekt elektrisk udstyr.

For så vidt angår klassificering af opgaver i ODIN, har det ikke tidligere været muligt at angive en opgave, hvor redningsberedskabets indsats alene har bestået i at fjerne/eliminere en overhængende fare for brand. Det er imidlertid Beredskabsstyrelsens opfattelse, at en sådan opgave skal registreres under opgaven Brand, hvilket også fremgår af bl.a. Redningsberedskabets Statistiske Beretning, idet det anføres, at opgaven Brand omfatter "Opgaver, hvor der er brand eller overhængende fare herfor". I den pickliste i ODIN – under opgaven Brand – der vedrører Brandklassificering, har det dog tidligere alene været muligt at vælge mellem, hvilke slukningsredskaber der er anvendt til brandslukningen, eller om opgaven er løst før ankomst.

Analyse af risici ved forskellige stoftyper

Ved visse typer af uheld, hvor der er en overhængende fare for brand, vil der naturligt også være tale om et akut uheld med farlige stoffer. Det drejer sig f.eks. om udslip af letantændelige væsker, hvor dampene let vil kunne antændes – og forårsage en (voldsom) eksplosion – men også vil kunne udgøre en trussel for miljøet, idet væskerne kan have nogle sekundære (f.eks. giftige) egenskaber. Som et "klassisk" eksempel herpå kan nævnes uheldet med et godstog med bl.a. acrylonitril den 25. september 1992 på Næstved Station, men også benzinudslip vil typisk skulle betragtes som et akut uheld med et farligt stof, hvor redningsberedskabets opgave bl.a. vil være at "fjerne" det farlige stof. Den overhængende fare for brand vil i tilfælde af væskeudslip typisk kunne elimineres – eller i hvert fald reduceres væsentligt – ved at forsegle væskeoverfladen med skum og samtidig stoppe udslippet.

Når der er tale om udslip af brændbare gasser, kan situationen imidlertid være en anden, idet muligheden for skadelige påvirkninger af miljøet altovervejende vil være de skadelige konsekvenser af en eventuel brand eller eksplosion.

Brændbare gasser, som også besidder sekundære (f.eks. giftige) egenskaber, kan udgøre en trussel for personer og miljøet, der kan overskygge brandfaren. Gasserne vil i mange situationer hurtigt fortyndes, så de ligger under en brandfarlig koncentration, hvorimod de typisk vil være giftige ned til meget lave koncentrationer. Der kan således være en opgave med at redde personer, men der vil i langt de fleste tilfælde ikke være nogen form for miljøsaneringsmæssig opgave at udføre – der vil ikke være noget stof, "der skal samles op".

I vejledningen om "Håndtering af gasudslip" fra 1998 (revideret i 2008), som er udarbejdet af naturgasselskaberne i samarbejde med bl.a. Beredskabsstyrelsen og Foreningen af Kommunale Beredskabschefer, anføres det, at udslip af f.eks. naturgas er et akut uheld med farlige stoffer.

Beredskabsstyrelsen finder, at denne formulering kan give anledning til fejltolkning i forbindelse med registrering af redningsberedskabets opgave i ODIN ved et sådant udslip. Specielt naturgas mv. – og til dels også F-gas (Flaskegas) og lignende produkter – vil ved udslip ikke udgøre nogen trussel for omgivelserne (miljøet), bortset fra risikoen for en antændelse og de deraf følgende konsekvenser.

Konklusion

På den baggrund er det Beredskabsstyrelsens opfattelse, at redningsberedskaberne skal klassificere opgaven med at håndtere udslip af gasser, som alene er brændbare, under hovedopgaven Brand i ODIN. Det gælder både for komprimerede gasser, f.eks. naturgas (og bygas), og fordråbede gasser som F-gas.

Under den udførte opgave (ligeledes Brand) skal der under Brandklassificering vælges det nye begreb Overhængende fare for brand, mens der under Formodet brandårsag bør vælges enten Ledningsbrud eller Lækage (under kategorien Teknisk årsag). I beskrivelsesfeltet bør angives gastypen af hensyn til muligheden for at generere statistikker for uheld af denne type.

For så vidt angår Brandplacering må valget afhænge af den konkrete situation, mens det under Det skadede objekt kan være relevant at vælge Gas-installationer, Gas-anlæg eller Andet. Ved valg af sidstnævnte kan angives det konkrete objekt – f.eks. Gasledning – i feltet Andet objekt.

Opgaver i forbindelse med uheld med andre gasser skal klassificeres under hovedopgaven Miljø. Under udførte opgaver kan det for disse gassers vedkommende være relevant at beskrive opgaver både under Brand og Miljø.

Klassificering af hovedopgaven for så vidt angår udslip eller spild af brandfarlige væsker må bero på en konkret vurdering af, hvad der har udgjort den største risiko. I de fleste tilfælde vil hovedopgaven være Miljø, men i tilfælde af et udslip af en meget brandfarlig væske, f.eks. benzin, vil hovedopgaven typisk være Brand, da benzin har et meget lavt flammepunkt og der dermed er overhængende fare for brand, men der vil ofte være udført opgaver både af "brandafværgende" og miljømæssig karakter.